

Кирил Шевченко
Минск, Белорусија

ЖИВОТ У ИМЕ СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ НАУКЕ

Научни рад и друштвена делатност професора
Зорана Милошевића

Крај XX и почетак XXI века показао се нарочито сложен и трагичан за словенске народе и државе, постављајући пред њих читав низ егзистенцијалних проблема и изазова. Крах послератног система Јалта-Потсдам крајем XX века најтеже је погодио управо словенске народе; истовремено су се вишенационалне словенске државе, које су представљали СССР, Југославија и Чехословачка брзо распале, престајући да постоје. Стари принцип „завади, па владај“, створен још у време Рима, успешно је примењен на словенским народима од стране центара глобализма. Значајно је напоменути, истовремено са распадом словенских држава и створеном хаотизацијом словенског политичког и културног простора десило се уједињење Немачке и даље ширење Европске уније, које је упило низ словенских земаља, што је резултирало губљењем сваког друштвено-правног субјективитета. Нове независне државе у словенском делу Европе постале су пасивни објекат растуће економске, политичке и културне експанзије глобализма, а словенске државе које су ушле у састав НАТО и ЕУ претворили су се у послушне извршиоце наредби из

Вашингтона и Брисела. Према речима једног чешког новинара, о свим заиста важним политичким питањима у постсовјетским државама, које су поста-ле чланице НАТО и ЕУ, не одлучују владе тих земаља, већ аме-ричке амбасаде, које су смештене у тим државама...

Општа криза у словенским државама у пуној мери дотакла је и сферу друштвених наука, где је дошло до брзе деградације система образовања, приметно је опадање општег нивоа научних истраживања, изазвано ускраћивањем подршке од стране државе, а такође прекид и смањење међународних научних контаката. Акутни проблем је и преусмеравање низа научника-хуманиста у стране центре и промоција страних интереса словенским државама. У међувремену, управо је друштвеним наукама данас потребна подршка, зато што су само оне способне да схвате основне узроке постојеће кризе и назначе начине изласка из кризне ситуације.

У овим сложеним условима посебну вредност имају научници, који владају не само опсежним знањем и високим професионализмом, већ и умећем да тачно одреде и анализирају најакутније и најболније проблеме садашњости, као и способност да бране своје становиште и супротставе се често неповољној политичкој конјуктури. Србија је у овом случају имала среће – свим овим особинама у потпуности је обдарен један од водећих научника-хуманиста Србије и постјугословенског пространства професор, академик, доктор социологије Зоран Милошевић.

* * *

Током последњих деценија професор Зоран Милошевић је иступао не само као аутор темељних научних истраживања и монографија, које имају колосални општесловенски значај, већ и као покретач и организатор огромног броја успешних међународних научних пројеката, који повезују научну јавност Србије и низ постсовјетских држава, пре свега Русију, Белорусију, Молдавију и Украјину.

Треба напоменути огроман и свеобухватни академски списак достигнућа професора Милошевића. После завршених студија на Војној академији у Београду 1983. године, професор

Милошевић је изабрао научну каријеру, успешно завршивши Факултет политичких наука Универзитета у Загребу 1987. године, а након тога је на Филозофском факултету Универзитета у Сарајеву одбранио докторску тезу, посвећену савременој друштвеној доктрини Римокатоличке цркве.

Од самог почетка своје професионалне научне делатности професор Зоран Милошевић је показао како способност да непогрешиво одреди најосетљивије и најболније тачке савремене цивилизације, тако и способност да анализира њихове узроке и последице за Србију и православне словенске народе, што је изражено у низу научних радова и монографија.¹ Истовремено, он је основну пажњу у својим истраживањима посветио проблемима цркве и унутарцрквених односа, међусобним односима цркве и државе, питањима савременог неолиберализма и разобличавању рушилачке идеологије Новог светског поретка, што је од посебне важности за православне словенске народе.² Огроман значај у овом погледу има недавно објављен, на иницијативу професора Милошевића, међународни научни зборник „Баук фанариотизма кружи Православљем“.³ Вешто одабрана, од професора Милошевића, међународна група аутора, који су припремили зборник, успела је да на богатој чињеничној грађи убедљиво покаже суштину језуитских политичко-конфесионалних технологија Фанара, усмерених на раскол и слабљење православних цркава у Русију и на Балкану.

---

¹Одбрана између сна и јаве/ Зоран Милошевић. – Београд : АИЗ „Пословни биро“, 1992. – 116 стр. Политика и теологија / Зоран Милошевић. – Ниш : „Градина“, ЈУНИР, 1994. – 168 стр. Демократија или христократија : Света столица између рата и мира / Зоран Милошевић. – Београд : Филип Вишњић, 1997. – 157 стр. Куга неолиберализма : Од економије до икономије / Зоран Милошевић. – Београд : Слободна књига, 2000. – 140 стр. Црква и политика : православље и друштвене реформе / Зоран Милошевић. – Београд : Институт за политичке студије, 2002. – 174 стр.

²Окултизам : идеологија Новог светског поретка / Зоран Милошевић. – Шабац : Бели анђео, 2000. – 61 стр.

³Баук фанаритизма кружи православљем / прир. Зоран Милошевић. – Бања Лука : Примапром, Балканска геополитика, 2020.

Од самог почетка научних трагања јасно се испољило дубоко интересовање професора Милошевића према месту и улози Русије у савременом словенском и православном свету. Дато интересовање је знатно порасло са озбиљним променама, који су се десиле у унутрашњој и спољној политици Русије после доласка на власт В. В. Путина. Проучавање савременог геополитичког и црквеног положаја Русије огледало се у низу публикација, укључујући темељне монографије.⁴ Радови професора Милошевића имали су широк одјек не само у Србији и другим државама бивше Југославије, већ и у Русији, чему сведоче издања неколико његових дела преведених на руски језик.⁵

Активни контакти професора Зорана Милошевића са колегама из Русије и Белорусије имали су нарочито плодотворне и до данас недовољно оцењене резултате. Као иницијатор низа високо релевантних научних пројеката, професор Милошевић непрекидно подстиче сарадњу научника-истомишљеника из Србије, БиХ, Русије, Белорусије и других земаља, који су аутори научних публикација са значајним академским и друштвеним одјеком. Тако је оштра политичка криза у Украјини 2014. године, која је изазвала велико интересовање у свим словенским земљама, била свеобухватно анализирана у зборнику „Украјинско питање данас“,⁶ који је приредио и издао 2015. године професор Милошевић, што је био један од првих успешних покушаја да се схвате корени, суштина и последице украјинске кризе. У објављеном чланку „Ко је дошао на власт у Кијеву“ у овом зборнику професор Милошевић је скренуо аргументовану пажњу на то да су скоро сви лидери украјинског „Мајдана“, који су преузели

---

⁴Нови пут Русије : Русија у поствизантијском геополитичком и религиозном вртлогу / Зоран Милошевић. – Источно Сарајево : Завод за уџбенике и наставна средства, 2005. – 226 стр. Путинова политика / Зоран Милошевић. – Београд : Институт за политичке студије, 2007. – 125 стр.

⁵„Славјанский вопрос“ и православие. Балканы: вчера, сегодня... завтра? / Зоран Милошевич. – Череповец : ГОУ ВПО „ЧГУ“, 2007. – 123 стр.

⁶Украјинско питање данас / прир. Зоран Милошевић. – Шабац: Центар академске речи, 2015.

власт у земљи током државног преврата 2014. године, политички авантуристи и чланови различитих деструктивних секти, дубоко непријатељских Православљу.⁷

Важан допринос професора Зорана Милошевића у теоријском разумевању неопходности даљих евроазијских интеграција био је темељни међународни научни зборник „Србија и Евроазија“⁸, који је он приредио и објавио, а на чијим су се страницама нашли чланци аутора из Србије, БиХ, Русије, Белорусије и Украјине. Материјали овог зборника посвећени не само историјским и теоријским аспектима савремених евроазијских интеграција, већ и могућем месту Србије и других балканских народа у овом процесу, показали су јавности постсовјетских држава да су за успешну евроазијску интеграцију заинтересовани не само народи постсовјетског пространства, већ и народи Балкана. У условима, када евроазијске интеграције стално наилазе на препреке како економске, тако и политичке природе, интересовање за развој датог пројекта од стране академске заједнице Србије и других држава бивше Југославије објективно помаже оним политичким снагама на постсовјетском простору који се залажу за јачање интеграционих процеса.

Огроман значај за научну заједницу и широку јавност словенских земаља имао је међународни научни пројекат, покренут од стране професора Милошевића, посвећен изучавању различитих аспеката румунске политике. Као резултат овог пројекта била су објављена два научна зборника, укључујући међународни научни зборник „Анатомија румунске политике“⁹, чији су аутори убедљиво показали да је „румунски пројекат“ изворно инструмент западне антисловенске и антиправославне политике у Југоисточној Европи. У објављеном чланку „Извори румунске политике“ овог зборника професор Милошевић је с правном ука-

---

⁷Ко је дошао на власт у Кијеву? // Украјинско питање данас / прир. Зоран Милошевић. – Шабац : Центар академске речи, 2015. – стр. 34–44.

⁸Србија и Евроазијски Савез / прир. Зоран Милошевић. – Шабац : Центар академске речи, 2016.

⁹Анатомија румунске политике / прир. Зоран Милошевић. – Шабац : Центар академске речи, 2017

зао на то да су препознатљиве црте румунске политике одувек биле трговина њиховим геополитичким положајем, асимилација и румунизација локалног словенског становништва, као и стална агресивна русофобија, јер је управо Русију Букурешт сматрала главном препреком на путу стварања „Велике Румуније“.¹⁰ Треба нагласити, материјали овог зборника имају велику научну вредност за историчаре и политикологе у Русији, Молдавији и другим постсовјетским земљама, јер омогућавају да се на нови начин погледа како на проблеме формирања румунског националног идентитета, у чијем рађању је огромну улогу одиграо Ватикан, унијатска црква и политички кругови Француске и Италије, тако и на политичку улогу Румуна на Балкану.

За научнике-слависте у Русији и у другим постсовјетским државама изузетно важан научни допринос професора Милошевића у савременој славистици били су његови радови посвећени познатом српском научнику-филологу Вуку Караџићу и међународно-политичким аспектима његове реформе српског језика. Како је исправно написао професор Милошевић у једном од својих чланака на ову тему, реформа српског језика В. Караџића, која је званично победила 1868. године, резултирала је нестанком заједничке руско-српске књижевно-језичке традиције, што је постао најважнији подстицај за каснију дезинтеграцију два братских народа. Значајно је да је то било у геополитичким интересима Аустроугарске, која је тежила слабљењу Србије и подривању утицаја Русије на Балкану.¹¹ У међувремену, у савременој руској славистици предњачи изузетно позитивна оцена делатности Вука Караџића као творца савременог књижевног српског језика. Међутим, према речима Зорана Милошевића, Вук Караџић, као филолошки геније, али очигледни политички дилетант, објективно је спроводио свој културно-језички рад у смеру

---

¹⁰Извори румунске политике // Анатомија румунске политике / прир. Зоран Милошевић. – Шабац : Центар академске речи, 2017. – стр. 26–27.

¹¹Милошевић З., Мировић А. Реформа српског језика Вука С. Караџића и политичке последице // Унија: политика Римокатоличке цркве према православним Словенима / прир. Зоран Милошевић. Шабац : Центар академске речи, 2015. – стр. 78–97.

супротно истинским интересима Србије и Русије. Карактеристична црта научне делатности Зорана Милошевића је њен широк друштвено-политички одјек; при томе, низ научних пројеката професора Милошевића објективно подржавају патриотске снаге и православне иницијативе у Русији и Белорусији. Тако је, 2019. године православна заједница Белорусије масовно прославила 180-ту годишњицу Полоцког црквеног сабора, који је вратио под окриље Православне цркве око милион и по белоруских унијата, насилно отргнутих од православља, а као резултат Брестског црквеног сабора 1596. године. Истовремено, у Белорусији је требало да се прослави годишњица митрополита Јосифа Семашка, који је иницирао одржавање Полоцког сабора и поновно уједињење белоруских унијата са Руском православном црквом. Међутим, због различитих околности, укључујући и противљење од стране противника православља, ова годишњица у Белорусији прошла је без одговарајуће научне подршке и без широког извештавања у медијима.

На иницијативу професора Зорана Милошевића, а уз подршку Института за политичке студије у Београду издат је темељни научни зборник „Православље и идентитет словенских народа“¹², посвећен годишњици Полоцког сабора и митрополита Јосифа Семешка; истовремено је на насловној страни овог издања био портрет митрополита Семашка. Аутори зборника, међу којима су били ауторитативни научници из Србије, БиХ, Белорусије и Русије, изнели су низ чланака, у којима су анализирали насилни и антинационални карактер Брестске црквене уније и убедљиво показали природност и изузетно позитиван значај Полоцког сабора за белоруски народ, који је тиме спасен од полонизације. У сложеним политичким условима савремене Белорусије, где у последње време долази до активације антиправославних снага, овај међународни научни зборник има огроман научни и друштвени значај, јер речима ауторитативних научника из разних земаља читаоцима доноси истину о сложеним црквеним и професионалним аспектима белоруске историје, опо-

---

¹²Православље и идентитет православних народа / прир. Зоран Милошевић. – Београд : Институт за политичке студије, 2019

вргавајући наметнуте митове о унијатизму као белоруској „националној“ цркви.

Још један упечатљив и успешан пример академске сарадње научника Србије са колегама из Русије и Белорусије био је међународни научни зборник „Језик и идентитет“¹³, објављен само захваљујући активној подршци Зорана Милошевића и Института за политичке студије у Београду 2020. године. Дати зборник, који укључује чланке историчара, политиколога, филолога и социолога из Србије, Белорусије и Русије, посвећен питањима језика и идентитета словенских народа, изазвао је велико интересовање у научној заједници Белорусије.

Важна препознатљива црта овог зборника била је критика неких отворено антинаучних покушаја да се преформира белоруска национална свест и идентитет, уз помоћ разних манипулација и јасних искривљивање историјских и културно-језичких стварности. Веома важан правац деловања професора Милошевића је популаризација у Србији научних дела његових колега из Русије, Белорусије и других земаља бившег СССР, који се непрестано појављују у својству аутора у многобројним научним зборницима, које уређује Зоран Милошевић. Истовремено, важно је нагласити, да професор Милошевић често узима на себе тежак посао не само научног уредника, већ и преводиоца научних чланака са руског на српски језик. Поред чланака, на иницијативу и уз подршку Зорана Милошевића, на српски језик преведени су и објављени научни радови познатог белоруског социолога Д. К. Безњука и монографија руског историчара К. В. Шевченка, запосленог у Белорусији, а која је посвећена историји најмањег словенског народа – Лужичким Србима у Немачкој.¹⁴

---

¹³Язык и идентичность : язык, литература и славянские идентичности в XVIII – XXI веках / Редак. Кирилл Шевченко. – Белград, Минск : Институт политических исследований, Центр евразийских исследований филиала РГСУ в Минске, 2020

¹⁴ Лужичко-српско питање и Чехословачка 1945-2948 / Кирил Шевченко. – Шабац : Центар академске речи, 2017.

У условима када развој научних веза између Србије, Русије и Белорусије не подржава ни једна од дотичних држава,¹⁵ активност Зорана Милошевића у овој области добија кључни значај. Заправо, захваљујући активностима професора Милошевића развој узајамних научних контаката у области друштвених наука остварује се у оквиру „народне дипломатије“, која реализује сопствене пројекте без било какве подршке од стране државних структура. Резултати такве „народне дипломатије“ у области академске сарадње су импресивни: укупно на српски језик преведено је и објављено више од 300 чланака и четири монографије научника из Русије, Белорусије, Молдавије, Украјине и других држава бившег СССР. Заузврат, многобројни чланци Зорана Милошевића и других српских колега били су објављени у научним зборницима у Русији и Белорусији.

Међутим, професор Милошевић се не ограничава само на академску делатност. Ништа мање важан и плодотворан део његовог рада је научно-популарно новинарство. Током деценије професор Милошевић, упркос оптерећењу научним и предавачким радом у Србији и БиХ, налазио је времена за сарадњу са популарним београдским недељником „Печат“, као и са другим српским медијима. На страницама часописа „Печат“, као и других периодичних издања и на интернету редовно се појављују чланци професора Милошевића, који популаризују његове научне пројекте и који су посвећени најакутнијим и најактуелнијим проблемима савремене политике.

* * *

Чак и непотпуни списак научних радова и академских пројеката професора Милошевића, овде делимично поменут, сведочи о томе да се по обиму, ефикасности и резултатима његов рад може упоредити са радом пуноважног академског института. Само захваљујући научној интуицији, способностима,

---

¹⁵ Од око 60 научних пројеката, одобрених од стране Фонда за науку Србије, које је финансирао претходне године ни један (!) није био повезан са Русијом или другим државама бившег СССР.

организационом таленту, а и људском шарму професора Милошевића успешно је реализован читав низ колосално важних научних и издавачких пројеката, који имају општесловенски и међународни значај.

Професор Милошевић игра кључну, уистину јединствену улогу у подршци и развоју научних веза Србије са Русијом, Белорусијом и другим постсовјетским државама, што објективно јача позиције националне науке и патриотских научника у овим земљама. Ако у будућности студенти или постдипломци буду писали дипломски рад или дисертацију на тему научних и културних веза Србије са Русијом и Белорусијом крајем XX и почетком XXI века, онда засебно обимно поглавље треба посветити само професору Милошевићу и његовој делатности у овој области. Желим да се надам, да ће се научна школа коју је формирао професор Милошевић успешно развијати, а традиција широке академске сарадње са руским и белоруским научницима, коју је он утемељио наставити у активностима његових следбеника.

У име научника Русије, Белорусије, Украјине, Молдавије и других постсовјетских држава хоћу да нашем драгом пријатељу и колеги професору Зорану Милошевићу пожелим здравље, духовно и телесно, благодатање и нове стваралачке успехе и научне победе на корист његове родне Србије и других словенских народа.

С руског превела Татјана Вучинић-Маљевић